Uzasadnienie

Na podstawie art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2013 r. poz 1235 t.j. ze zm.), dalej zwanej ooś, do zadań regionalnego dyrektora ochrony środowiska, należy w szczególności, ochrona i zarządzanie obszarami Natura 2000 na zasadach i w zakresie określonych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2013.627 t.j. ze zm.), dalej zwaną ustawą o ochronie przyrody. Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 28 ust. 1 i ust. 5 cytowanej ustawy regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 na okres 10 lat, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000. Zakres treści planu zadań ochronnych określa art. 28 ust. 10 ww. ustawy. Na jego podstawie przygotowano dokumentację naukową dla obszaru Natura 2000 Mopkowy Tunel koło Krzystkowic PLH080024, zwanego dalej Obszarem, w której wskazuje się między innymi na potencjalne zagrożenia dla przedmiotów ochrony, analizuje dokumenty planistyczne i planowane zamierzenia oraz ocenia stan ochrony przedmiotów ochrony, formułując cel działań ochronnych, działania ochrony czynnej oraz zakres monitoringu.

Obszar Natura 2000 Mopkowy Tunel koło Krzystkowic PLH080024 został zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej 2013/741/EU z dnia 7 listopada 2013 rok w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. U. UE 21.12.2013; L 350/287). Obejmuje powierzchnię 48.05 ha. Przedmiotem ochrony jest mopek *Barbastella barbastellus,* hibernujący w podziemnym kanale odwadniającym będącym częścią ogromnego kombinatu niemieckiej fabryki zbrojeniowej. Jest to największe, znane w Polsce zgrupowanie zimowe mopka *Barbastella barbastellus* i jedno z największych w Europie. Oprócz mopka w kanale odnotowano także zimowanie innych gatunków chronionych: nocka rudego *Myotis daubentonii*, mroczka późnego *Eptesicus serotinus,* gacka brunatnego *Plecotus* auritus, nocka dużego *Myotis myotis* oraz dotychczas jednokrotnie karlika *Pipistrellus* sp. Wylot kanału uchodzi do rzeki Bóbr.

Wyznaczony na powierzchni obszar 48,05 ha, obejmujący starodrzew sosnowy w którym występują pozostałości (ruiny) obiektów ww. fabryki, stanowi rezerwuar pokarmu dla nietoperzy na jesień i wiosnę. Obszar znajduje się w zarządzie PGL Lasy Państwowe, w granicach Nadleśnictwa Krzystkowice. Plan urządzania lasu Nadleśnictwa Krzystkowice, na okres od 1stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2020 r. wskazuje, że prowadzona gospodarka leśna podejmuje działania w celu występowania powierzchni dogodnych dla nietoperzy, poprzez pozostawianie drzew dziuplastych i rozwieszenie skrzynek lęgowych, szczególnie w większych kompleksach drzewostanów w młodszych klasach wieku (40-80 lat) jako działania rekompensujące. Występowanie w sąsiedztwie tunelu zwartej powierzchni leśnej oraz szerokiej doliny Bobru zapewnia właściwą łączność zimowiska z potencjalnymi biotopami letnimi.

Mając na uwadze powyższe oraz brak zagrożeń istniejacych i stabilność w ostatnich latach liczebności populacji nietoperzy, szanse zachowania kolonii hibernujacych mopków, w okresie 10 lat obowiązywania planu zdań ochronnych, oceniono jako pewne (stan właściwy- FV). Populacja hibernujących nietoperzy jest badana corocznie od 2005 roku. W roku 2005 liczebność mopków wynosiła 1870 osobników i była maksymalną w okresie ostatnich 10 lat badań (Wojtaszyn et al. 2013). Podczas monitoringu stanowiska w 2011 roku, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, stwierdzono zimowanie 1352 osobników. Z kolei dane z roku 2007 podają liczbę zaledwie 855 mopków. Różnice liczebności dochodziły zatem niemal do 1000 osobników. Wynik badań od 2010 roku (Wojtaszyn et al. 2013) wskazują, że kolonia osiągnęła stabilność, a liczebność hibernujących mopków kształtuje się w granicach 1300 osobników. Względnie stała liczebność nietoperzy utrzymuje się pomimo możliwego dostępu do wnętrza tunelu. Właściwy stan posiada także parametr siedliska gatunku. Nietoperze zimują w kominach wentylacyjnych tunelu mając wystarczającą liczbę dogodnych schronień, odpowiednie warunki mikroklimatyczne i dostępny wlot. Stan ochrony populacji hibernujacych mopków *Barbastella barbastellus* został oceniony także jako właściwy (FV), stąd celem działań ochronnych jest utrzymanie tego stanu.

Nie zidentyfikowano zagrożeń istniejących. Spośród zagrożeń potencjalnych najważniejsza jest możliwość zmiany w charakterze istniejących wylotów kominów wentylacyjnych kanału, skutkująca pogorszeniem się warunków hibernacji nietoperzy. Analiza dokumentów planistycznych nie wskazuje jednak na zamiary modyfikacji struktury tunelu bądź jego zagospodarowania. Innym zagrożeniem może być brak zabezpieczenia wejścia do podziemnego kanału odwadniającego dawnej fabryki zbrojeniowe. Obecność człowieka w tunelu w okresie hibernacji nie musi stanowić zagrożenia dla nietoperzy. Dopiero wzrost intensywności penetracji oraz nieodpowiedzialne i niezgodne z prawem postawy człowieka mogą wywołać niekorzystny skutek dla zimujących mopków (np. przez zwiększone niepokojenie, używanie ognia, celowe wybudzanie). Nie planuje się wykorzystania turystycznego tunelu a możliwość jego penetracji, szczególnie w okresie zimowym, utrudniają wysokie stany rzeki Bóbr. Ponadto mopki hibernują najkrócej ze wszystkich krajowych nietoperzy (zazwyczaj od grudnia do lutego), a czas trwania hibernacji zależy od temperatury zewnętrznej. Potencjalnym zagrożeniem dla mopków może być także drapieżnictwo kuny domowej, gdyż badania wykazały w diecie tych zwierząt nietoperze (Łupicki 2012). Przyjęty monitoring zakłada coroczną ocenę stanu ochrony mopków w podziemnym tunelu, w oparciu o metodykę zaproponowaną w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dla tego gatunku. Będą to działania identyfikujące skalę i stopień oddziaływania potencjalnych zagrożeń dla mopków. Monitoring zakłada bowiem, oprócz liczenia nietoperzy, ocenę stanu siedliska hibernacji nietoperzy. Otrzymany zasób danych umożliwi,
w przypadku identyfikowania pogarszania się stanu ochrony, ustalenie jej przyczyny np. przez rozszerzenie monitoringu na cały Obszar, bądź realizacji działań minimalizujących i/lub ograniczających zagrożenie.

Zgodnie z art. 39 ustawy ooś, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim poinformował o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych, możliwości zapoznania się z trybem sporządzania projektu planu oraz sposobie

i miejscu wnoszenia uwag i wniosków. Informacja została opublikowana w prasie lokalnej, tj. Gazecie Wyborczej z dnia 14 lutego 2014 roku, zamieszczona w dniu 12 lutego 2014 roku w Biuletynie Informacji Publicznej (dalej BIP) Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz zamieszczona na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie Bobrzańskim i Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim. Termin składania uwag i wniosków wyznaczono na okres od 14 lutego do 7 marca 2014 roku. We wskazanym terminie Nowogrodzka Grupa Działaczy Ekologicznych złożyła autorskie wskazówki dotyczące sporządzania planów ochrony dla obszarów Natura 2000 na terenie gminy Nowogród Bobrzański. Charakter wniesionych uwag i wniosków zawierał wymagania, które nie mają umocowania prawnego w projekcie ww. dokumentu bądź wykraczają poza jego zakres dlatego nie zostały uwzględnione w dalszych pracach nad planem.

Realizując wymóg wynikający z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, 26 sierpnia 2014 roku w Nowogrodzie Bobrzańskim odbyło się spotkanie zainteresowanych osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie siedlisk gatunku, przedmiotu ochrony Obszaru, z przedstawicielami Empeko S.A, wykonawcy projektu planu zadań ochronnych. W spotkaniu uczestniczyły osoby z Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze, Rejonowego Zarządu Infrastruktury w Zielonej Górze, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp., Nadleśnictwa Krzystkowice, Starostwa Powiatowego w Zielonej Górze, Jednostki Wojskowej w Nowogrodzie Bobrzańskim, PTOP „Salamandra" oraz Nowogrodzkiej Grupy Działaczy Proekologicznych. W oparciu o dotychczas zebrane dane przedstawiono aktualny stan ochrony zimującej populacji mopka *Barbastella barbastellus* zidentyfikowane zagrożenia dla hibernacji tego gatunku oraz planowane działania służące utrzymaniu właściwego stanu ochrony. Wskazano, że zasadniczym punktem ochrony tego stanowiska jest utrzymanie dotychczasowych warunków mikroklimatycznych w tunelu, szczególnie w kominach w których zimują mopki. Instalowanie kraty zabezpieczającej, jako planowane działanie ochronne uznano za niezasadne, gdyż w okresie hibernacji stan wody Bobru jest wysoki i woda rzeki wlewa się do ujścia kanału, naturalnie zabezpieczając przed jego potencjalną penetracją. Wnioskowano aby nie umieszczać gospodarki leśnej, planowej, opartej na zasadach hodowli lasu i uwzgledniającej uwarunkowania przyrodnicze jako potencjalnego zagrożenia dla przedmiotów ochrony Obszaru. Zrezygnowano z umieszczenia tablic informacyjnych o chronionych nietoperzach, wskazano na zachowanie obecnego charakteru wylotów kominów wentylacyjnych oraz wskazano potrzebę analizy wpływu terenów zagospodarowanych, głównie zakładów przemysłowych, na nietoperze chronione w Obszarze. Nadleśnictwo Krzystkowice uwagi i wnioski do projektu planu, przedstawiło także pismem z 29 sierpnia 2014 roku. Zebrane na spotkaniu informacje posłużyły do przedstawienia końcowej wersji dokumentu i poddania go procedurze konsultacji społecznej.

Następnie w oparciu o z art. 39 ustawy ooś Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim obwieszczeniem z dnia 28 października 2014 roku zawiadomił o możliwości zapoznania się z ww. projektem planu oraz sposobie i miejscu wnoszenia uwag i wniosków. Obwieszczenie to zostało opublikowane w prasie lokalnej, tj. Gazecie Wyborczej z 29.10.2014 roku, zamieszczone na BIP Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, zamieszczone na tablicy ogłoszeń w siedzibie Regionalnej

Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz w siedzibie Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie Bobrzańskim. Termin składania uwag i wniosków wyznaczono na okres od 29.10 do 20.11 2014 roku. We wskazanym terminie wpłynęła uwaga (wniosek) od GDOŚ w Warszawie, dotycząca braku zabezpieczenia wejścia do podziemnego kanału odwadniającego i możliwości penetrację tunelu w okresie hibernacji nietoperzy. Stanowisko aby pozostawić otwarty wylot kanału zostało wypracowane, jako najbardziej właściwe dla ochrony hibernujących nietoperzy na spotkaniu w Nowogrodzie Bobrzańskim, a jego przyczyny uzasadniają, że proponowane zapisy projektu planu w tej kwestii nie zostały zmienione.

Projekt planu zadań ochronnych zgodnie z dyspozycją przepisu art. 97 ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody, na posiedzeniu w dniu 5 listopada 2014 r. uzyskał pozytywną opinię Regionalnej Rady Ochrony Przyrody, działającej przy Regionalnym Dyrektorze Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.

Wojewoda Lubuski pismem znak: ……., z dnia …….2015 roku, działając na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie,* uzgodnił projekt zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Mopkowy Tunel koło Krzystkowic PLH080024.

Realizację działań przewidzianych w przedmiotowym planie, na okres 10 lat oszacowano na łączną kwotę 20-30 tys. złotych. Koszty wdrażania planu obejmują ocenę stanu ochrony zimującej populacji mopka, w szczególności monitoring jej liczebności. Zapisy przedmiotowego planu zadań ochronnych nie przesądzają o realizacji/braku realizacji inwestycji nawet w odniesieniu do działań wskazanych jako zagrożenie. Stanowią jednak materiał dokumentacyjny do właściwej oceny zamierzenia pod kątem zgodności realizacji działań z przepisami ochrony przyrody, szczególnie w odniesieniu do działań, których skutki mogą znacząco negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony Obszaru. Jednocześnie ustalenia planu ochrony będą miały pośredni wpływ na kształtowanie w Obszarze ładu przestrzennego, uwzględniającego wymagania ochrony hibernujących mopków. Zarządzenie nie będzie miało wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki. Z uwagi na niewielką powierzchnię obszaru i charakter planowanych działań ochronnych, nie przewiduje się aby zarządzenie mogło wpłynąć istotnie na sytuację i rozwój regionu.

Analiza dokumentów planistycznych nie wskazała potrzeby ich zmian niezbędnych do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony mopków w tej ostoi Natura 2000. Nie znaleziono przesłanek do konieczności sporządzenia planu ochrony dla części lub całości obszaru Natura 2000 Mopkowy Tunel koło Krzystkowic PLH080024. Dokumentacja planu nie wskazała potrzeby zmiany granic obszaru, proponuję natomiast aktualizację danych SDF.

Regulacja objęta przedmiotowym zarządzeniem jest objęta prawem Unii Europejskiej. Zarządzenie dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrażania dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.07.1992, str. 7, ze zm.). Zgodnie z jej zapisem (*Art. 6.1 Dyrektywy siedliskowej) „Dla specjalnych obszarów ochrony Państwa Członkowskie przyjmują konieczne środki ochronne obejmujące, jeśli zaistnieje taka potrzeba, odpowiednie plany zagospodarowania opracowane specjalnie dla tych obszarów bądź zintegrowane z innymi planami rozwoju oraz odpowiednie środki ustawowe, administracyjne lub umowne,*

odpowiadające ekologicznym wymaganiom typów siedlisk przyrodniczych, wymienionych w załączniku I, lub gatunków, wymienionych w załączniku II, żyjących na tych obszarach”. Transpozycja tych wskazań znalazła odzwierciedlenie w art. 28 ust. 1 i ust. 5 ustawy o ochronie przyrody, na podstawie których tworzy się dla obszarów Natura 2000 plany zadań ochronnych oraz w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 roku w sprawie sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, gdzie określono m.in. tryb oraz zakres prac koniecznych dla sporządzania projektu planu zadań ochronnych. Przedmiotowy dokument jest zatem zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z dyrektywą 98/34/WE zmienioną dyrektywą 98/48/WE obowiązkiem państw członkowskich jest notyfikowanie do Komisji Europejskiej projektów aktów prawnych zawierających przepisy techniczne odnoszące się do produktów i usług społeczeństwa informacyjnego. Zarządzenie nie zawiera norm technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz.U.2002 nr 239 poz. 2039 zm. Dz.U.2004 nr 65 poz. 597). Tym samym akt nie podlega notyfikacji w rozumieniu wskazanych przepisów.

Wojtaszyn G., Rutkowski T., Stephan W., Wiewióra D., Jaros R., 2013: The largest hibernaculum of *Barbastella barbastellus* in Central Europe (Chiroptera: Vespertilionidae. Lynx 44 , s. 185-188;

Łupicki D., 2012: Diet of stone marten *Martes foina*. Latvia University of Agriculture W: 7th International Scientific Conference „Students on their way to science”, 25 maja 2012 r., Jelgava, Łotwa, s. 41.